

at the end of the 20th century. – Al Ain: Department of Sociology. – Texas: Department of sociology.

6. Wanda Krause. Kuwait programmer on development, governance and globalization in the Gulf States. Gender and Participation in the Arab Gulf. – Kuwait: The Centre for the study of Global Governance. – September 2009. – № 4.

7. http://www.uaeinteract.com/docs/New_rules_for_marriage. New rules for marriage grants. 04/10/2005.

8. <http://www.soas.ac.uk/honourcrimes/resources>. Extracted provisions from the penal codes of Arab states relevant to «crimes of honor».

9. <http://www.hrw.org/en/news/2010/10/19/uae-spousal-abuse-never>. UAE: Spousal Abuse Never a ‘Right’.

Поступила в редакцію 24.04.2012

НАГОРНА В.В., аспірант

(Інститут права та суспільних відносин
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»)

УДК 341.29: 347.157

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В МІЖНАРОДНИХ АКТАХ

Розглянуто питання правового регулювання захисту прав дітей з особливими потребами та людей з обмеженими можливостями в міжнародно-правових актах крізь призму прав людини та інвалідів.

Ключові слова: діти з особливими потребами, люди з обмеженими можливостями, права інвалідів, міжнародно-правове регулювання.

Рассматриваются вопросы правового регулирования защиты прав детей с особыми потребностями та людей с ограниченными возможностями в международно-правовых актах через призму прав человека та инвалидов.

Ключевые слова: дети с особыми потребностями, люди с ограниченными возможностями, права инвалидов, международно-правовое регулирование.

The article is about history of legal regulation the rights of children with disabilities and people with special needs in international documents through the prism of human rights and disable people.

Keywords: children with special needs, people with disabilities, rights of disabled people, international regulation.

Актуальність правового регулювання прав дітей з особливими потребами на міжнародному рівні зумовлена низкою взаємопов'язаних соціальних та правових чинників, перш за все гострою соціальною проблемою інвалідності. У всіх країнах світу і в будь-якій групі суспільства існують люди з особливими потребами. Кількість їх становить від 600 до 700 млн чоловік, 150 млн з яких складають діти [1]. В рамках ООН в 1975 р. було прийнято перший міжнародний акт рекомендаційного характеру – Декларацію про права інвалідів [2], а в 2006 р. – міжнародно-правові акти обов'язкового характеру: Конвенцію про права інвалідів та Факультативний протокол до неї [3]. Але перш ніж світова спільнота прийняла Конвенцію про права інвалідів, історія становлення міжнародних стандартів інституту прав осіб з обмеженими можливостями пройшла тривалий та тернистий шлях.

Прийняття Конвенції про права дитини та Конвенції про права інвалідів - універсальних, юридично-обов'язкових, міжнародних договорів стало важливою віхою в розвитку всієї всесвітньої системи прав людини. У системі прав людини розпочався процес формування нового інституту – міжнародно-правового захисту прав людей з обмеженими можливостями, зокрема прав дитини з особливими потребами.

У вітчизняній юридичній науці, в контексті міжнародного права, питання міжнародно-правового регулювання прав дітей з особливими потребами є надзвичайно актуальним, зокрема питання інклюзивної освіти, але на науковому рівні ці проблеми майже не досліджені. Причиною тому можна зазначити, що, на жаль, на міжнародному рівні немає єдиного акта, який би регулював

усі питання забезпечення, захисту та реалізації загальних та спеціальних прав цих дітей. Тому, аналізуючи чинні міжнародно-правові акти прав людини та інвалідів, ми спробуємо окреслити стан закріплення прав дітей з особливими потребами на міжнародному рівні та зробити відповідні висновки щодо міжнародно-правового регулювання прав дітей з особливими потребами.

Проблему прав дітей з особливими потребами та інвалідів розглядали українські та російські науковці: Т.О. Лихіна, Р.О. Павлюков, В.С. Тарасенко, О.Ю. Шинкарьова, М.В. Чічкань та інші. Вони досліджували переважно проблеми соціального захисту, визначення моделей та понять інвалідності, питання інклюзивної освіти людей з особливими потребами в цілому. Питанням міжнародного регулювання присвячено надто мало уваги. Автор статті використовував у своєму дослідженні декларації, конвенції та інші міжнародно-правові акти про права людини, дитини та інвалідів у цілому.

Метою цієї статті є короткий огляд міжнародних документів, які регулюють права людини, дитини та інвалідів, виокремлення з міжнародних документів положення про права дітей з особливими потребами. Відповідно до мети будуть поставлені основні завдання, а саме:

- прослідкувати історію становлення прав дітей з особливими потребами та інвалідів у цілому на міжнародному рівні;
- дослідити права людей з обмеженими можливостями, в тому числі права дітей даної категорії осіб, як особливу групу прав людини в загальних міжнародних актах про права людини;
- проаналізувати декларації та конвенції про права людини, дитини та інвалідів, дослідити питання правового регулювання забезпечення та захисту прав дітей з особливими потребами на міжнародній арені.

Закінчення Другої світової війни і підписання Статуту ООН стало початком історії формування універсальних норм міжнародного права інституту прав людини. На розвиток принципу поваги та захисту прав людини Генеральна Асамблея ООН в 1948 році прийняла Загальну Декларацію прав людини.

Декларація наступним загальним приписом щодо людей з особливими потребами: «кожен має право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини» (ст. 25) [4]. Декларація підтверджує права всіх людей без будь-якої різниці на рівний доступ до загального обслуговування, соціального забезпечення і здійснення економічних, соціальних і культурних прав, акцентує на тому, що діти повинні бути об'єктом особливого нагляду і допомоги.

Загальна Декларація прав людини закріплює право кожного на освіту та визначає, що освіта повинна сприяти повному розвитку людської особистості (ст. 26) [4]. Цей міжнародний документ закріпив права усіх людей без винятку, не виокремлюючи специфічну групу з особливими потребами – інвалідів.

У 1950 р. відбулася Женевська конференція за участю Секретаріату ООН, МОП, ВООЗ, ЮНЕСКО, Міжнародної організації у справах біженців та ЮНІСЕФ. Вона була присвячена координації роботи спеціалізованих установ в області реабілітації людей з особливими потребами та встановленню міжнародних стандартів у сфері лікування, навчання та працевлаштування, що поклало початок активному обміну досвідом між державами в галузі реабілітації [5].

У 1959 р. ООН прийняла Декларацію прав дитини, основним правовим принципом якої став захист та рівність прав усіх дітей. У ст.1 Декларації ООН проголосила, що перелічені в ній права повинні визнаватися за усіма дітьми, без будь-яких винятків та обмежень [6].

Особливістю прав дитини, відповідно до статей Декларації, є необхідність спеціального захисту цих прав, щоб були забезпечені можливості та сприятливі умови щодо вільного і повноцінного розвитку дітей. Однак, декларація не зобов'язує, не має певної обов'язкової сили, це лише рекомендація.

Необхідність охороняти дитину також була передбачена у Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 р., документах спеціалізованих установ ООН, таких як МОП, ЮНЕСКО, ВОЗ тощо.

Міжнародні пакти про права людини, як і Загальна декларація прав людини, приділяють незначну увагу питанню інвалідності. Ні в одному із Пактів інвалідність не згадується як підстава дискримінації, зокрема і щодо прав дітей з особливими потребами. Пакти лише закріпили такі ж самі принципи здійснення та забезпечення прав людини, як і Загальна Декларація прав

людини. Фактично питання застосування прав людини до інвалідів виявилися за межами міжнародно-правового регулювання.

Приблизно в цей же час на хвилі рухів за права людини в ряді держав (таких як США, Канада, держави Північної Європи) починають формуватися громадські рухи за права людей з особливими потребами. Багато активістів були людьми з інвалідністю, які доводили свою здатність вчитися, працювати, жити поза лікувальними закладами [7].

Початок міжнародно-правового захисту прав людей з обмеженими можливостями було покладено в 70-х рр. XX століття. У період з 1971 р. міжнародне співтовариство виробило ряд специфічних документів, до найбільш значущих з яких належать:

- Декларація про права розумово відсталих осіб 1971 р. [8];
- Декларація про права інвалідів 1975 р. [2];
- Всесвітня програма дій щодо інвалідів 1982 р. [9];
- Стандарти правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів 1993 р. [10];
- Конвенція про права інвалідів та Факультативний протокол до неї 2006 р. [3].

Декларація про права розумово відсталих осіб 1971 р. та Декларація про права інвалідів 1975 р. закликали держави підтвердити приналежність людям з особливими потребами прав людини. У цих документах, поки що в декларативній формі, визнавалися деякі особливі потреби інвалідів: спеціальне медичне обслуговування, політичні та економічні заходи, участь у житті суспільства і правовий захист, повага їх гідності та забезпечення можливості самостійного життя. Їх зміст свідчить, що на момент їх прийняття інвалідність в міжнародному праві розглядалася крізь призму неповноцінності індивіда (ст.ст. 3, 5). Декларація про права інвалідів проголошує право на освіту, навчання, відновлення працездатності, які дозволять цим особам розвивати свої здібності і максимальні можливості (ст.ст. 5, 6) [2].

Незважаючи на визнання за інвалідами та особами з інтелектуальними порушеннями прав людини, діти з особливими потребами як окрема категорія уразливих осіб в деклараціях не виокремлюються, всі положення даних декларацій стосуються інвалідів загалом.

Генеральна Асамблея ООН оголосила 1981 р. Міжнародним роком інвалідів. Його практичним підсумком стали Всесвітня програма дій щодо інвалідів, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 3 грудня 1982 р. і проголошення 1982–1993 рр. Десятиліттям інвалідів. На думку Маргарет Джоан Ансті, Генерального директора Відділення ООН у Відні та Директора Центру ООН з соціального розвитку і гуманітарних питань (1987 р.), «1981 рік – Міжнародний рік інвалідів – став ключовою подією в багаторічній боротьбі людей з особливими потребами проти дискримінації та сегрегації в боротьбі за рівні права. Всесвітня програма дій щодо інвалідів визнала інвалідів перш за все як громадян, що володіють всіма відповідними правами і обов'язками» [5].

У Всесвітній програмі дій згадується група осіб – діти з особливими потребами, проблеми зростання інвалідності серед дітей, приділяється увага питанням освіти, розвитку культурних, соціальних та інших прав людини з обмеженими можливостями. У Всесвітній програмі вже з'являється згадка про фізичні і культурні бар'єри, значна увага приділяється «повній участі» та «рівності» дітей з особливими потребами в сім'ї та суспільстві, відповідальності держави і суспільства за створення умов, що сприяють більш повному включенню людей з особливими потребами у життя суспільства [9].

Зазначені акти показують, що проблеми, пов'язані з інвалідністю, набули іншого бачення на міжнародному рівні, хоча й вони і відображають медичну модель інвалідності.

Про явні зміни щодо прав інвалідів у цей період свідчить не тільки нормотворча активність (прийняття Таллінських керівних принципів 1989 р. та Принципів захисту психічно хворих 1991 р.), а й інституційні трансформації. У 1984 р. у відповідь на пропозицію ЕКОСОП і Комісії з прав людини Підкомісія з попередження дискримінації і захисту меншин резолюцією 1984/26 запровадила посаду Спеціального доповідача, відповідального за дослідження зв'язку між проблемами прав людини та інвалідністю [11, с. 7].

Важливо зауважити, що в цей же час відбувається формування системи універсальних міжнародних договорів з прав людини. З 1969 по 1990 роки було прийнято низку конвенцій: Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 р., Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 1979 р., Конвенція про права дитини 1989 р. та багато інших.

Конвенція ООН про права дитини 1989 р. починає приділяти значну увагу дітям з особливими потребами, зокрема, ст. 6 закріплює право дитини на життя і здоровий розвиток; ст. 23 містить такі положення: «дитина, що неповноцінна в розумовому або фізичному відношенні має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства» [12].

Частина 2 статті 23 закріплює їх право на особливе піклування, заохочення і забезпечення надання за умови наявності ресурсів дитині, яка має на це право, та відповідальним за турботу про неї; допомогу, щодо якої подано прохання і яка відповідає стану дитини та становищу її батьків або інших осіб, що забезпечують турботу про дитину [12].

Частина 3 даної статті закріплює визнання особливих потреб неповноцінної дитини, приділяється пильна увага питанням ефективного доступу до послуг у галузі освіти, професійної підготовки, медичного обслуговування, відновлення здоров'я, підготовки до трудової діяльності і доступу до засобів відпочинку таким чином, який призводить до найбільш повного, по можливості, втягнення дитини в соціальне життя і досягнення розвитку її особистості, включаючи культурний і духовний. У статтях 28, 29 Конвенції про права дитини підтверджується право дитини на освіту, здійснення якого має відбуватися на основі рівних можливостей [12].

Так, Конвенція про права дитини 1989 р. стала першим договором з прав людини, який розкрив повний спектр прав дитини, а також містить конкретне посилання на інвалідність серед дітей, присвячення окремої статті правам і потребам дітей з особливим статусом тощо. Комітет з прав дитини нарешті звернув увагу на найбільш уразливу групу дітей – дітей з особливими потребами.

Всесвітня декларація щодо забезпечення виживання, розвитку і захисту дітей 1990 р. закріплює окремі положення щодо пильної турботи про дітей з особливими потребами та забезпечення їх прав.

На перший погляд, міжнародне право прав людини поширюється на осіб з інвалідністю. Однак на практиці це призвело до недостатньої уваги та ігнорування державами питань реалізації інвалідами прав людини.

У 1993 р. Генеральна Асамблея ООН за підсумками Міжнародного Десятиліття інвалідів прийняла Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Дані Правила свідчать про значні концептуальні зміни, які відбулися щодо людей з особливими потребами та інвалідністю.

У порівнянні з раніше прийнятими міжнародними актами Стандартні правила вводять у визначення непрацездатності новий елемент – «недоліки оточення і багато аспектів діяльності суспільства». Тим самим Стандартні правила позначили перехід до нового розуміння інвалідності на міжнародному рівні. Текст документа містить 22 правила, які охоплюють такі напрямки діяльності держав, як медичне обслуговування, реабілітація, допоміжні послуги, доступність, сімейне життя, свобода особистості тощо [10].

Щодо дітей з особливими потребами, то Стандартні правила закріплюють визнання принципу рівних можливостей в області початкової, середньої та вищої освіти в інтегрованих структурах, щоб освіта інвалідів була невід'ємною частиною системи загальної освіти.

Важливою відмінністю Стандартних правил від Всесвітньої програми дій і декларацій є створення міжнародного контрольного механізму: Правила заснували посаду Спеціального доповідача з прав інвалідів у структурі Комісії з соціального розвитку ЕКОСОП ООН [13, с. 36].

На міжнародному рівні заходи, які вживалися щодо розвитку прав інвалідів, виявилися важливим стимулом для розвитку національного та регіонального правового регулювання. Багато держав почали впроваджувати норми, що регулюють права інвалідів. Можна привести ряд прикладів: у 1990 р. в США прийнято Закон «Про інвалідів» (the American Disability Act), у 1991 р. в Україні прийнято Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», у 1995 р. в Росії – Федеральний закон «Про соціальний захист інвалідів у Російській Федерації» тощо.

У 90-х роках починається формування регіональних систем захисту прав інвалідів – європейської, міжамериканської, азіатсько-тихоокеанської. У 1992 р. в Раді Європи було прийнято Рекомендацію (92) 6 Комітету міністрів державам-учасницям про послідовну політику щодо інвалідів, на продовження якої Рада Європи прийняла План дій щодо інвалідів на 2006–2015

рр. У 1999 р. було прийнято Міжамериканську конвенцію про заборону всіх форм дискримінації щодо інвалідів. Генеральна Асамблея ООН проголосила 1993 – 2003 рр. Десятиліттям інвалідів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні під егідою ООН [14].

Незважаючи на локальні досягнення, в цілому недосконалість міжнародно-правового регулювання в галузі прав людей з особливими потребами, відсутність єдиних стандартів в області прав інвалідів та адекватного контрольного механізму привели до усвідомлення необхідності переходу на якісно новий рівень міжнародного захисту прав людей з особливими потребами.

У 2002 р. на 56 сесії Генеральної Асамблеї ООН за пропозицією Мексики було засновано Спеціальний комітет для вивчення питання про нову міжнародну Конвенцію по заохоченню і співпраці з міжнародними організаціями та установами, включаючи Управління Верховного комісара ООН з прав людини і Спеціального доповідача з прав інвалідів, а також неурядовими організаціями людей з особливими потребами [15]. Результатом стало прийняття 13 грудня 2006 р. Конвенції про права інвалідів та Факультативного протоколу до неї, яка набула чинності 2 травня 2008 р. Конвенція доповнила сімю міжнародних договорів з прав людини, ставши першим юридично обов'язковим міжнародним договором, який регулює всі групи прав людини з особливими потребами.

На відміну від попередніх специфічних міжнародних документів, Конвенція про права інвалідів є обов'язковим міжнародно-правовим договором, вона закріплює весь каталог прав і свобод, зобов'язання держав-учасниць щодо осіб з інвалідністю та створює основи для національного і міжнародного контролю в даній області.

Метою Конвенції є заохочення, захист та забезпечення повного і рівного здійснення всіма інвалідами всіх прав людини та основних свобод, а також заохочення поваги їхньої гідності (ст. 1) [3].

Конвенція конкретизує різні права людини з особливими потребами, визнані в міжнародних договорах про права людини. Так, стаття 5 присвячена рівності і недискримінації, статті 6 і 7 містять спеціальні гарантії щодо жінок-інвалідів та дітей-інвалідів. Перелік прав, закріплених Конвенцією, містить всі групи прав: громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні.

Положення статей Конвенції про права інвалідів висвітлюють питання забезпечення повного здійснення дітьми-інвалідами всіх прав людини й основоположних свобод нарівні з іншими дітьми, право вільно висловлюватися з усіх питань, що їх зачіпають, свої погляди, які отримують належну вагомість, відповідну їхньому вікові та зрілості, нарівні з іншими дітьми й отримувати допомогу, яка відповідає інвалідності та вікові, а також те, що в усіх діях стосовно дітей-інвалідів першочергова увага приділяється вищим інтересам дитини [5].

Зміст Конвенції свідчить про тісні зв'язки з іншими міжнародними актами про права людини. Цікаво, що за своєю структурою Конвенція про права інвалідів багато в чому схожа з Конвенцією про права дитини. У Конвенції про права інвалідів містяться як загальні напрямки дій, включаючи принципи рівності і недискримінації, так і перелік конкретних заходів, спрямованих на досягнення мети Конвенції щодо інвалідів.

Отже, Конвенція про права інвалідів запровадила у міжнародне право нові концепції і поняття, новим є і сам підхід до інвалідності серед дітей і присвячення положень стосовно їх правового статусу.

Ще один важливий документ, безпосередньо присвячений правам дитини з особливими потребами в контексті інвалідності, – Загальний коментар Комітету з прав дитини № 9 «Права дітей з особливими потребами» [16]. Практична цінність цього коментаря полягає в тому, що тлумачення Конвенції про права дитини стосовно дітей з особливими потребами дано з урахуванням новітніх положень Конвенції про права інвалідів.

У дискусіях, присвячених різним аспектам прав дитини, беруть участь органи ООН, неурядові організації. Вельми значущою стала дискусія на тему «Діти з особливими потребами та їх права», проведена ще в 1997 році [17]. Одним з найбільш значущих підсумків цієї дискусії, крім розробки 14 рекомендацій Комітету з прав дитини, стало створення робочої групи «Права для дітей з інвалідністю» [18]. На жаль, у зв'язку з недостатністю фінансування, ця робоча група припинила своє існування в 2003 році. Ще одна можливість для захисту дітей з особливими потребами – передсесійні слухання Комітету з прав дитини, в ході яких неурядові організації та зацікавлені особи мають можливість передати в Комітет письмові подання, містять їх міркування щодо національної імплементації Конвенції про права дитини. Правовою основою цієї

процедури є стаття 45 Конвенції про права дитини [12]. Порівняння цієї статті із статтею 38 Конвенції про права інвалідів виявляє їх змістовну схожість, що, очевидно, дозволяє використовувати аналогічну процедуру і в діяльності Комітету з прав інвалідів та є особливо актуальним для держав, які вирішили не брати на себе зобов'язання Факультативного протоколу до Конвенції про права інвалідів [3].

Значення міжнародних стандартів в галузі прав людей та дітей з особливими потребами полягає в тому, щоб сприяти:

- розумінню специфіки прав людей з особливими потребами в системі прав людини і виявлення напрямів і форм правового захисту їх прав;
- ефективній реалізації дітьми з особливими потребами своїх прав на національному рівні через виявлення та усунення причин, що перешкоджають даній реалізації;
- створенню і здійсненню дієвих механізмів моніторингу та контролю за виконанням державами своїх зобов'язань щодо дітей з особливими потребами на міжнародному та національному рівнях;
- виявленню векторів і форм реформування та подальшого розвитку національного законодавства із захисту прав дітей з особливими потребами.

Виходячи із вищенаведеного, можна зазначити, що:

1) міжнародне право досить недавно звернулося до проблеми прав людей з особливими потребами, а тим паче до питань регулювання прав дітей з особливими потребами;

2) можна виокремити періоди становлення інституту міжнародно-правового регулювання прав людей з обмеженими можливостями, включаючи інститут права дітей з особливими потребами, а саме:

— 1948–1980 рр. – період прийняття універсальних міжнародних актів стосовно прав людини (в тому числі прийняття декларацій стосовно прав інвалідів, що мають рекомендаційний характер);

— 1981–1993 рр. – період Десятиліття інвалідів (прийняття правил, програм, дій стосовно інвалідів, а також обов'язкових конвенцій про права людини та дитини);

— 1994–2006 рр. – період прийняття законодавства про права інвалідів на національному рівні;

— 2006 р. – сьогоднішній день – прийняття перших обов'язкових міжнародних актів стосовно прав та свобод інвалідів, виокремлюючи статус дітей-інвалідів.

Права дітей з особливими потребами починають розвиватися з прийняття Конвенції про права дитини та Конвенції про права інвалідів. На нашу думку, міжнародна спільнота хоча і приділяє значну увагу потребам людей з обмеженими можливостями, але не виокремлює з них вразливу групу осіб – дітей. На сьогоднішній день актуальним питанням є лише право таких дітей на освіту. Але разом з правом на освіту таким дітям повинні бути забезпечені усі права людини, дитини, інвалідів, зокрема усіх належних і необхідних прав дітей з особливими потребами.

Тому, враховуючи негативні тенденції зростання інвалідності серед дітей на сучасному етапі, вважаємо за необхідне прийняття окремого міжнародного акта (Конвенції) про права дітей з особливими потребами, де б визначалися принципи додержання прав таких дітей, весь спектр їх необхідних прав, свобод, законних інтересів та обов'язків, приділялася значна увага захисту, забезпеченню, здійсненню та розвитку усіх їх прав відповідно до міжнародних стандартів прав людини.

Список використаних джерел:

1. Baseline review on mainstreaming the rights of persons with disabilities into UN Country Level Programming // New York, 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org>.
2. Декларация о правах инвалидов: Принята Резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН 3447 от 09.12.1975. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/document/declarat/disabled.htm>.
3. Конвенция о правах инвалидов и Факультативный протокол к ней: Принята резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН 61/106 от 13.12.2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/disabled.shtml.
4. Всеобщая декларация прав человека: Принята резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10.12.1948 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml
5. ООН и инвалиды: первые 50 лет // Официальный сайт ООН [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://www.un.org/russian/esa/social/disabled//chapter4.htm>.

6. Декларация прав ребенка: Принята резолюцией 1386 (XIV) Генеральной Ассамблеи ООН от 20.11.1959 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/childdec.shtml.

7. The Road to Independent Living in the USA: an historical perspective and contemporary challenges // Disability World A bimonthly web-zine of international disability news and views. Issue no. 20 September-October, 2003. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.disability_world.org/09-10_03/il/ihistory.shtml.

8. Декларация о правах умственно отсталых лиц: Принята резолюцией 2856 (XXVI) Генеральной Ассамблеи от 20.12.1971 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/retarded.shtml.

9. Всемирная программа действий в отношении инвалидов 1982 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/russian/documents/decl_conv/declarations/.shtml.

10. Стандартные правила обеспечения равных возможностей для инвалидов: Приняты резолюцией 48/96 Генеральной Ассамблеи от 20 декабря 1993 года. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disabled.shtml.

11. Права человека и инвалиды // Серия исследований № 6. Подготовлено Специальным докладчиком Подкомиссии по предупреждению дискриминации и защите меньшинств ООН г-ном Леонардо Деспуй. – Нью-Йорк, 1993.

12. Конвенция о правах ребенка: Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20.11.1989 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/childcon.shtml.

13. Овсяк А.А. Конвенция ООН о правах инвалидов важный договор для защиты уязвимых групп населения // Юрист-международник. – 2007. – № 3. – С. 35-40.

14. Americans with Disabilities Act of 1990 (with changes of 01.01.2009) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ada.gov>.

15. Всеобъемлющая и единая международная конвенция о поощрении и защите прав и достоинства инвалидов: Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН 56/168 от 19.12.2001 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/russian/disabilities>.

16. CRC General Comment No. 9 (2006) «The rights of children with disabilities» CRC/C/GC/9 of 27.02. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm>.

17. Recommendation CRC/C/69, Section D “General discussion on the rights of children with disabilities” of 1997. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www2.ohchr.org/english/bodies/cic/docs/discussion/children_disabilities.

18. Panel on Children with Disabilities. New York, 3 August 2005. The CRC and Children with Disabilities. Some recent and future developments. Jaap F. Dock. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/esa/socdev/enable/nghts/documents/ahc6sidc3augl.doc>.

Надійшла до редакції 27.03.2012

СИТНИК Ю.М., здобувач
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 342.7

ВИДИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА СВОБОДУ ОБ'ЄДНАННЯ У ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ

Розглянуто джерела загальних критеріїв класифікації конституційних прав і свобод та сформульовано види конституційного права на свободу об'єднання у політичні партії та їх характеристику.

Ключові слова: класифікація конституційних прав і свобод, критерії класифікації конституційних прав і свобод, види конституційного права на свободу об'єднання у політичні партії.

Рассматриваются источники общих критериев классификации конституционных прав и свобод и формулируются виды конституционного права на свободу объединения в политические партии и их характеристика.

Ключевые слова: классификация конституционных прав и свобод, критерии классификации конституционных прав и свобод, виды конституционного права на свободу объединения в политические партии.

This article examines the sources of general criteria for classification of constitutional rights and freedoms and the formulation of the constitutional right to freedom of association in political parties and their characteristics.

Keywords: classification of constitutional rights and freedoms, the criteria for

